

**СТАРІ ТА НОВІ
ТРИЩИНИ
ПІВОСТРОВА**

→ 3

**ЗВІДКИ ВОНО,
«ПОДАВЛЯЮЩЕЕ
БОЛЬШИНСТВО»**

→ 4

**КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ**

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

№ 29
21.07.2017

www.svitlytsia.in.ua

ПІДКОРЮВАЧІ МІЖНАРОДНИХ САНКЦІЙ

РЕЗОНАНС

Нещодавні події навколо турбін «Siemens» уже не спонукають, а примушують багатьох людей у цивілізованому світі замислитися стосовно будь-якої співпраці з РФ. Анексія Криму здерла маску з обличчя РФ, і світ почав «знайомство» зі справжньою «величчю» цієї держави.

**ЯРОСЛАВ
САМОВИДЕЦЬ**

Якщо вірити офіційним заявам керівництва німецького концерну «Siemens», саме російські компанії всупереч письмовим запевненням причетні до ввезення в санкційний Крим турбін для електростанцій, вироблених «Siemens», що поставило під загрозу репутацію німецької компанії, можливе запровадження штрафних стягнень, торговельні й фінансові труднощі. Це вже не перший такий випадок нахабного топтання міжнародних правил як з боку європейських бізнес-структур, так і російських, але резонанс виник

саме тому, що настала черга великих компаній. Хочеться вірити, що прецедент з компанією «Siemens» стане уроком для багатьох учасників глобального ринку, адже цивілізований світ досі ще не до кінця усвідомив, з ким має справу.

Світ, у якому живе РФ, – це світ навиворіт. У ньому правда – ніщо, а брехня – все. Тому псевдологія в РФ

не аномалія, а нормальний стан (*псевдологія або патологічна брехливість – це психічний стан, у якому психічно здоровий суб'єкт схильний часто говорити неправду про себе, всіяко аргументуючи її, задля підвищення своєї значущості та привернення до себе уваги. У такому стані людину важко змусити визнати себе брехуном, оскільки цей стан*

завичай сполучений з некритичною вірою в реальність вигаданого, – авт.)

Попри те, що Крим «під санкціями», півострів уперто втискають у колообіг цивілізаційних процесів і стараються його там хоч на хвилику утримати і легалізувати. Хто ж цим займається? Пролазники, більш відомі під російською назвою «лазейщики», що по-

ходить від іменника «лазейка – узкое отверстие, через которое можно проникнуть куда-либо; в переносн. знач. – обходной путь, ловкий прием, дающий возможность выйти из неприятного, затруднительного положения» (*Толковый словарь Ефремовой. Т. Ф. Ефремова. 2000*).

Пролазник – новий тип людини «русского мира».

Це ті, хто вчить жити не за законами, а всупереч їм. Це ті, хто долучається до знецінення правових норм. Це ті, хто вчить суспільство «нормам», яких не існує в правовій системі. Це ті, для кого мораль і честь є мертвими категоріями.

→ 2

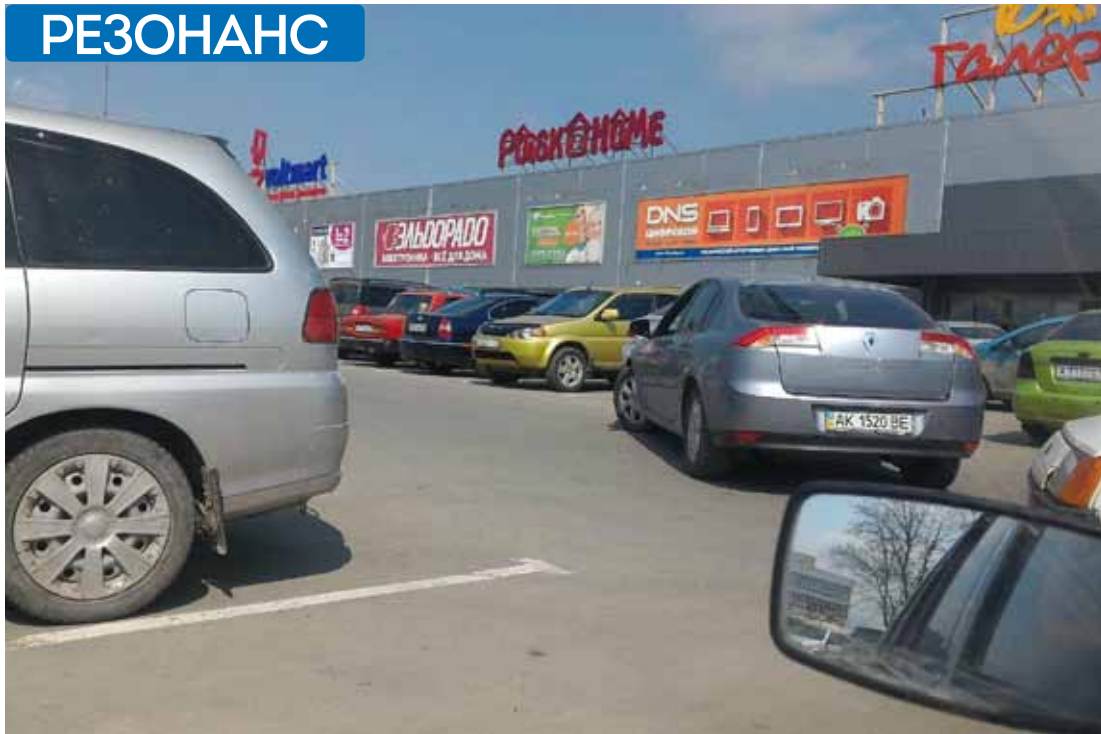
ХРАНИТЕЛЬ

ПЕРВОЗДАДАННОГО КРИМУ

→ 6

РЕЗОНАНС

Автостоянка біля гіпермаркету «Ашан» в Сімферополі (квітень 2017)

ПІДКОРЮВАЧІ
МІЖНАРОДНИХ
САНКЦІЙ

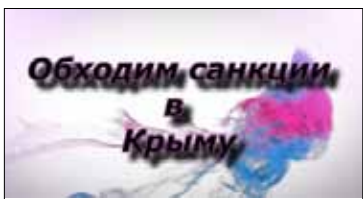
➔ 1

ЯРОСЛАВ САМОВИДЕЦЬ

Сьогодні в Криму пролазник – авторитетна й актуальна професія. Для нього нема неможливого. Наприклад, не визнає світ документи, видані на території окупованого Криму, – плювати він хотів на ті «піндосівські» закони й заборони, бо знає всі «лазейки» в них. А оскільки на півострові послуги пролазника мають попит, то це досить прибуткова й перспективна справа. Але найстрашніше те, що послуги цих людей стали невід'ємною складовою суспільного життя на півострові, а узвичаєння цього явища свідчить, що в людей відбулися кардинальні зміни в системі морально-етичних цінностей. У цьому контексті шкода морально покалічених дітей, з якими завтра доведеться мати справу всьому світові.

Знаменно: суспільно значущі ціннісні набутки, осмислені у творах Достоевського, Чехова, Булгакова, Шолохова та ін., чим так пишається російська

наукова думка, культура, розтрощилися об кримську «гавань» ще в 2014 році. Сьогодні № 1 на порядку денному в РФ і Криму стало вміння обійти закон, у будь-який спосіб знайти шпарини і пролізти через них.

СЬОГОДНІ № 1 НА ПОРЯДКУ ДЕННОМУ В РФ І КРИМУ СТАЛО ВМІННЯ ОБІЙТИ ЗАКОН, У БУДЬ-ЯКИЙ СПОСІБ ЗНАЙТИ ШПАРИНИ І ПРОЛІЗТИ ЧЕРЕЗ НИХ. З ОДНОГО БОКУ ТУТ І НЕМА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, АЛЕ РОБИТИ ЦЕ ЖИТТЄВОЮ НОРМОЮ – ЗНАЧИТЬ ПОЗБАВИТИ СЕБЕ НОРМАЛЬНОГО ІСНУВАННЯ

З одного боку тут і нема складу злочину, але робити це життєвою нормою – значить позбавити себе нормального існування. Результатом такого життя стане, так би мовити, унормування ненормального, цілковита втрата відчуття норми. Чи можна вважати життя не за законом, а всупереч закону нормальним? Питання, думається, риторичне.

Мало того, ті росіяни, які живуть у режимі хронічного ігнорування закону, звинувачують весь світ у тому, що він налаштований проти них. Але ж є дуже простий рецепт виходу з цієї точки несприйняття – жити за законом і загальноприйнятими правилами. Якщо нарешті зникне бажання бути non grata, – необхідно, очевидно, знайти сили й можливості передусім для боротьби із захворюванням на псевдологію.

Ситуація з «Siemens» хоч і особлива, але не виняткова, вона просто загострила проблему, вирішення якої вже давно назріло. Компаній, що знаходили можливості обійти санкції і продовжують це робити, в Криму чимало. З метою зиску деякі з них легітимізують роботу пролазників, виводять її навіть на міжнародний рівень. Тут треба мати на увазі всім тим, хто сьогодні веде гру проти правил, що вже завтра може з'явитися потреба в пошуку таких пролазників, які шукатимуть способи витягти їх з болота, куди вони самі себе поступово заганяють.

ДАЙДЖЕСТ

КРИМЧАНИН ОЧОЛИВ
УПРАВЛІННЯ В МІНІСТЕРСТВІ
З ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ
УКРАЇНИ І ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Громадський діяч, координатор руху «Євромайдан-Крим» Сергій Мокренюк виграв конкурс на посаду начальника управління з питань Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в українському Міністерстві з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб. Результати конкурсу було оприлюднено 13 липня на сайті відомства.

ПРОКУРАТУРА АРК ПРОСИТЬ
ВІДГУКНУТИСЯ СВІДКІВ
ПРАВОПОРУШЕНЬ У КРИМУ

Про це повідомляє прес-служба відомства. «Прокуратурою АРК розслідуються факти порушення РФ на тимчасово окупованій території Криму норм міжнародного гуманітарного права, у тому числі: перегляд вироків України за російським кримінальним законодавством та незаконні переміщення засуджених з півострова до місць позбавлення волі, що знаходяться на території РФ, а також інші порушення прав засуджених та ув'язнених українських громадян», – йдеться у повідомленні.

Прокуратура АРК просить у разі володіння інформацією про вказані факти звертатися за телефоном +38 044 569 73 57 або e-mail: prok.ark@ark.gp.gov.ua

У МЕРЕЖІ ПОШИРЕНО
ФАЛЬШИВЕ «ЗВЕРНЕННЯ
ХЕРСОНСЬКИХ ФЕРМЕРІВ»
ДО «ГОЛОВИ КРИМУ»

Видання «ПолітНавігатор» розповсюдило сфальшоване «звернення фермерів Херсонської області» до окупаційного «голови» Криму Сергія Аксьонова із закликом «відновити... торговельні взаємини між Херсонською областю і Республікою Крим Російської Федерації». У «зверненні» мовиться, що торговельна блокада з Кримом залишила фермерів Херсонщини без ринку збуту продукції, а людей без можливості заробити на хліб. Також додано прохання не розголошувати імен підписантів. Передати «документ» Аксьонову взявся «громадський діяч» з Генічеська Геннадій Сивак, відомий своєю антиукраїнською позицією.

«Лист фермерів Херсонщини» прокоментував директор Департаменту агропромислового розвитку Херсонської ОДА Олександр Паливода, зазначивши, що авторами звернення не є ані Асоціація херсонських фермерів, ані Аграрна спілка Херсонської області. «Про те, що

Херсонщина без Криму та російської допомоги "не впорається і не виживе", взагалі смішно чути... Наші фермери успішно знаходять нові ринки збуту як у Європі, так і в Азії. Кримський ринок з огляду на зменшення кількості туристів і рази вже припинив бути таким цікавим і важливим для херсонських сільгоспвиробників, як уявляють автори цього "листа"», – підсумував він.

У РОСІЙСЬКОМУ УРЯДІ
ВИРІШИЛИ «ПРОБАЧИТИ»
КРИМЧАНАМ БОРГИ ПЕРЕД
УКРАЇНСЬКИМИ БАНКАМИ...

Комітет Державної Думи РФ з фінансового ринку під час засідання 11 липня схвалив поправки, згідно з якими «влада» Криму за необхідності зможе «списати» зобов'язання кримських позичальників перед українськими банками, які мали відділення на території Криму до його окупації Росією. Посилаючись на прийняті норми, кримська «влада» може приймати рішення про цілковите «прощення» кредитів на суму до 5 мільйонів рублів (понад 2 мільйони гривень), узятих в українських банках юридичними та фізичними особами.

КУРОРТНИЙ СЕЗОН
ДЛЯ ЩУРІВ

Мешканці Севастополя повідомляють про масову появу щурів у Ленінському та Гагарінському районах міста. Зокрема, гризуни вільно розгулюють «облаштованими» і «підготовленими до сезону» пляжами. Під час виступу на місцевому телеканалі головний позаштатний епідеміолог міського «департаменту охорони здоров'я» Лариса Тітова перадресувала скаржників до «компетентних структур», заявивши, що її «відомство» цим питанням не займається.

У КРИМУ ОБМЕЖИЛИ
ТЕРМІН ПЕРЕБУВАННЯ
МЕШКАНЦЯМ ОКУПОВАНИХ
ТЕРИТОРІЙ ДОНБАСУ

З 10 липня мешканці територій, підконтрольних терористичними організаціям «ДНР» і «ЛНР», зможуть перебувати в окупованому Росією Криму 90 діб загалом протягом кожного періоду у 180 діб: така норма застосовується в РФ до громадян України. Про це повідомляє інтернет-видання «Примечания» з посиланням на місцеві «відділення з питань міграції», підконтрольні МВС РФ. При цьому уточнюється, що зазначені категорії громадян не зможуть продовжувати свій термін перебування, виїжджаючи для заповнення відповідних паперів на кримський «кордон». Порушення цієї норми передбачає штраф від 2000 до 7000 рублів і виворення за межі території, контрольованої РФ.

СТАРІ ТА НОВІ ТРІЩИНИ ПІВОСТРОВА

На початку липня «сенатор» Держдуми РФ від Севастополя Андрій Соболев в інтерв'ю російській «Парламентській газеті» висунув пропозицію, яка, м'яко кажучи, не відзначається наявністю здорового глузду. Щоб збагнути всю її абсурдність, варто навести пряму цитату повністю: «А чи не спорудити нам новий канал на Ак-Монайському перешийку, зв'язавши прямим чином Чорне і Азовське моря? Зробити ще одну водну магістраль, яка стане такою собі альтернативою [Керченської] протоки. Довжина каналу не перевищуватиме 20 кілометрів. Висота бортів мінімальна, вистелючі породи – вапняки невеликої міцності, які використовуються як будматеріали повсюди, тож відвалів ґрунтів не передбачається. Глибини з боку Чорноморського узбережжя (Феодосійська затока) чималі, з азовського боку (між Арабатською стрілкою і Щолкіним) – достатні, 5-10 метрів, як і в Керченській протоці».

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

З агалом від початку злочинної анексії Криму Росією Україна і світ має нагоду тішитись ініціативами представників російської влади та її кримських маріонеток у дусі мегаломанії, в наслідок яких очікується «подолання 23 років української руйнації півострова». Зокрема, кримчани досі чекають на створення «російського Лас-Вегасу» – ігрової зони то на узбережжі півострова, то в степовій його частині: реалізація цього проекту буцімто дозволила б зробити Крим «світним курортом», який внаслідок окупації набув статусу міжнародно невизнаної «сірої зони». Так само вже понад три роки Крим не може стати й «російським Гонконгом» або. Дякувати Богові, свого часу в «Росатомі» та Міністерстві енергетики РФ вчасно схаменулися, не реалізувавши проект побудови АЕС у Криму задля «позбавлення енергетичної залежності від України». Десь да-

Провали на автошляху Севастополь-Сімферополь. Квітень 2017 р.

Акція «Перекопати Перекоп» на півночі Криму. 19.01.2006 р.

леко за обрієм залишається створення на півострові й офшорної зони, і місцевого аналогу Беверлі-Гіллз, де мешкали б світові зірки, тощо. Про деякі інші «проєкти» йтиметься далі.

У 2006 році з Криму був депортований громадянин Росії Олексій Добичин – очільник молодіжної організації «Прорив», заступник голови Спільки православних громадян України. Причиною стало те, що в січні того року члени керованої ним організації на півночі Криму провели театралізовану акцію під назвою «Перекоп – перекопайте!» – буцімто за мотивами твору письменника Василя Аксьонова «Острів Крим». Учасники акції встановили в районі Перекопського перешийку саморобні прикордонні стовпи, після чого «відкопували» Крим від материка. Цю акцію Добичин,

проголосивши створення «народного фронту» «Севастополь-Крим-Росія», позиціонував як намір «возз'єднати» Крим з Росією, «ухваливши» «в ім'я майбутнього Криму – від України його від'єднати». Відеорепортаж з акції був показаний на російських центральних телеканалах, однак особливого інтересу в цільовій аудиторії не викликав – на відміну від українських правоохоронних органів і спецслужб, які побачили у діях «активістів» ознаки державного злочину, провівши відповідні заходи. Добичин, який мав посвідку на проживання в Україні, отримав літаком з аеродрому «Бельбек» був відправлений до Росії.

Нині ж один з кримських «владців» перевершив усю ідеологію місцевого сепаратизму,

оприлюднивши ідею «відпиляти» від решти Криму Керченський півострів – мовляв, задля того, щоб мати додатковий судноплавний канал між Азовським і Чорним морями. При цьому абсолютно незрозуміла доцільність такого проєкту в умовах фактичного унеможливлення проходу суден між ними через отримання фактичного контролю Росією внаслідок окупації Криму за Керченською протокою та терористичним угрупованням «ДНР» – за певною частиною акваторії Азовського моря.

«Альтернативна протока» актуалізувала б питання забезпечення Криму водою з Кубані, котра і так потерпає від нестачі власних запасів питної води. Ще у 2014 р. Аксьонов звинувачував «деяких панів з Верховної Ради» у тому, що до заблокованого з боку України Північнокримського каналу не надходить потрібна півострову дніпровська вода. Тоді ж прем'єр-міністр Дмитро Медведєв пропонував збудувати у Криму завод з опріснення морської води. Наприкінці червня цього року секретар Ради безпеки РФ Микола Патрушев під час наради в Криму нарікав на те, що катастрофічна ситуація з водозабезпеченням «гальмує розвиток для туризму та сільського господарства». Іншими словами, без української води кримська земля і так розколюється вздовж спорожнілого каналу, проте натовість місцеві «чиновники» волі-

ють копати нові – з солоною водою двох морів.

Також ініціатива севастопольського «сенатора» гіпотетично ставить хрест і на новітньому грандіозному проєкті російської влади та її кримських попіхачів, – будівництві чотири-смугової траси «Таврида», яка мала б пролягти на 300 км від Керчі через Сімферополь до Севастополя, частково поглинувши існуючі траси.

Тут варто згадати і про зсув ґрунту, який цієї весни заблокував рух транспорту на трасі Севастополь-Сімферополь: на дорожі подекуди виникли провали в людський зріст. Причини труднощів під час відновлювальних робіт стандартні: бракує то коштів, то матеріалів. Ця надзвичайна ситуація природного характеру цілком могла б надати «сенатору» Соболеву ідею для іншого проєкту – з «відколювання» від Криму Севастопольського регіону, що дало б можливість окремим його мешканцям повною мірою реалізувати свої мрії про самотність і окремішність від решти світу.

Після завершення Другої світової війни російський публіцист Петро Павленко нагадав про «стару, але дотепер плідну ідею» з'єднання Чорного і Азовського морів каналом від Каркінітської затоки до Сивашу і «зв'язання гирла Дніпра з гирлом Дону найкоротшим, незалежним від морських погод шляхом». Письменник зазначав, що Крим у такому разі «повною мірою виправдає своє ім'я, яке означає "укріплення", "фортеця" і стане «величезним кам'яним островом майже посеред моря», однак у своїх мріях він не відривав Крим від України повністю, зазначаючи, що півострів буде «пришвартований канатами шосейних і залізничних доріг через Азово-Чорноморський канал до степового материка України».

Здавалося б, подібні ідеї мають залишатись у минулому – проте чути їх у виконанні носіїв «руського мира», який прудко рачкує в минуле, зовсім не дивно: мусять же вони якось виправдовувати своє існування. Втім, навіть поверхневий аналіз проблематики показує, що в Криму і так достатньо тріщин, які треба терміново латати – замість того, щоб створювати нові.

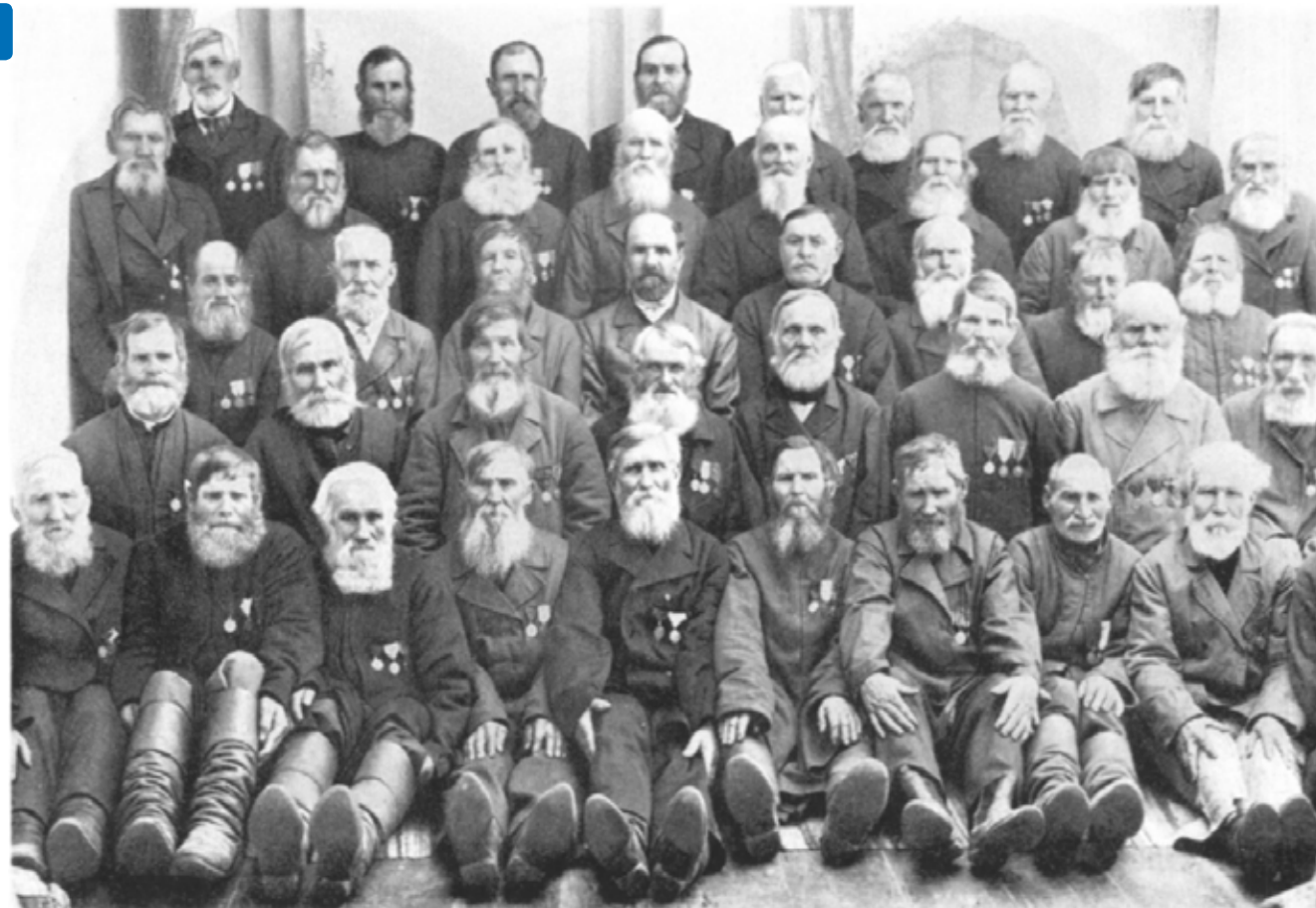
НАШ АРХІВ

У 26-томній «Історії міст і сіл Української РСР» (Інститут історії АН УРСР, Київ, 1974) окремий том відведено Криму. Переді мною том видання російською мовою (має деякі відмінності від україномовного). Голова редколегії – Солюдовник Л. Д., заступник – Багров М. В.

ОРЕСТ
КОРСОВЕЦЬКИЙ

Серед будівників Бахчисарая згадуються полоненики-українці (стор. 252). Після Кючук-Кайнарджійської угоди 1774 р. в Керчі дозволено було осідати й українцям (стор. 281). Після приєднання Криму осіли на території нинішнього Нижньогірського району безземельні селяни, що прибули з України на заробітки. Головними заняттями їх були землеробство, скотарство, переселенці розводили баштанні культури, сади (стор. 404). Поблизу Сак після Кримської війни з'явилися сім'ї державних селян з Полтавщини (стор. 444). На початку 40-х рр. XIX ст. у Крим поміщик Сомов переселив зі свого маєтку в Катеринославській губернії своїх кріпаків (стор. 460). Для будівництва Лівадії вербувалися безземельні селяни Таврійської та Херсонської губерній. Деякі з тих, хто прибув на заробітки, залишалися тут назавжди (стор. 579).

На стор. 522 читаю: «Після приєднання Криму до Росії царський уряд щедро роздавав землі вельможам і високопоставленим чиновникам... На початку 1800 року сюди з центральних губерній були переселені державні селяни. В 20-х і 30-х роках в Ак-Мечеті (нині Чорноморське – О.К.) селилися, головним чином, вихідці з України. Імовірно, саме ці переселенці крайню західну частину півострова назвали Тарханським кутом, а потім – Тарханкутом. У 20-х роках 18 тисяч деся-

Матроси-ветерани Кримської війни 1853–1856 рр. Фото з нагоди 50-ї річниці оборони Севастополя. Лише троє з ветеранів мають однозначно російські прізвища, ще двоє-троє – прізвища, можливо, неукраїнського походження. Переважна ж більшість – не менше 35-ти чоловіків із 41-го, тобто 85-90%, – мають саме українські прізвища

ЗВІДКИ ВОНО, «ПОДАВЛЯЮЩЕЕ БОЛЬШИНСТВО»?

ЗАПЕВНЕННЯ, ЩО УКРАЇНСЬКА МОВА НЕ МАЄ В КРИМУ ІСТОРИЧНОГО КОРІННЯ, Є БЕЗСОРОМНОЮ БРЕХНЕЮ

тин землі на березі Ак-Мечетської бухти придбав генерал-губернатор Новоросійського краю М. С. Воронцов. На час жнивної кампанії робочу силу вербували на півдні України. Частина з них залишалася тут на постійне проживання. Після Кримської війни сюди переселилися селяни з Харківської, Полтавської та Чернігівської губерній». На стор. 528: «В село Оленівку поміщик Попов пересе-

лив кріпаків з села Василівки – нинішнього центру однойменного району Запорізької області».

У 1959 році, коли зневирився у можливості знайти на Україні школу, щоб працювати учителем української мови (за фахом), я переїхав до Криму, де школу знайшов у Чорноморському. Я був вражений тим, що Іван Платонович Домна Григорівна Мелешки, котрі найсердечні-

ше дали моїй сім'ї притулок, розмовляли майже не зіпсованою українською! Це були корінні кримчани, предків котрих, кріпаків, вивіз граф Воронцов з України ще в першій половині минулого століття!

Живучи тут, я познайомився з десятками таких сімей. Усі вони не пам'ятали, коли і звідки переселилися з України, але мову зберегли, хоч, ясна річ, позначився і вплив офіційних ро-

сійськомовних зносин, брак українських шкіл, української місцевої преси та книжкового фонду в бібліотеках.

Я давно зрозумів: запевнення про те, що українська мова не має в Криму історичного коріння, є безсоромною брехнею. Але щоб переконливо про це сказати, потрібні документи. Тепер їх маю.

В 1989 році я почав укладати Книгу пам'яті – про

тих, хто не повернувся з Великої Вітчизняної. Прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, національність, партійність, яким військоматом призвано, адреса до призову, військове звання, число, місяць, рік і місце загибелі; місце поховання – такий зміст кожної статті Книги, затверджений в Москві.

Вивчав сотні «похоронок», що зберігаються у військоматі. В багатьох нема року народження, не зазначено місце народження. І майже у всіх не відзначена національність. Як її визначити?

А хіба це неможливо для філологів? В. І. Даль, почувши якось в північному монастирі мову одного монаха, відразу визначив, з якої той губернії, навіть повіту.

Отже, у визначенні національності на допомогу часто приходять лінгвістика.

«96 стр. Читинский полк. 24 апреля 1945 г. № 0393. Прошу известить Вечирко Анну Григорьевну, проживающую в с. Ярлыгач Акмечетского района Крым. АССР, о том, что её муж – рядовой, стрелок **Вечирко** (тут і далі в «похоронках» підкреслення мої – О.К.) Максим Степанович в бою за Социалистическую Родину, верный воинской присяге, проявив героизм и мужество, погиб 21 апреля 1945 г. и похоронен с отдаением воинских почестей у костёла с. Илешовичи (Чехословакия) в братской могиле № 2».

«Гузь Ивану Павловичу, с. Токи. Ваш сын, кр-ц Горловской дважды Краснознамённой ордена Суворова дивизии Гузь Пётр Иванович, уроженец Крым. АССР Акмечетский р-н, с. Токи, был тяжело ранен 10.X.1944 г. в бою с немецкими оккупантами и умер от ран 10.10.44 г. Похоронен – Лит. ССР, с. Вильяны 1-е, графский двор, что южнее г. Шведским 1 км».

Максима Степановичу, Петре Ивановичу, ваші прізвища не викликають сумніву, чийого народу ви сини!

«1382 стрелковый полк. 28.9.1944 г. Прошу известить гр-ку Буслик Кулину Павловну, проживающую в дер. Акмаш Акмечетского района Крымской АССР, о

том, що її муж Наточий Андрей Максимович, рядовий стрелок 1382 стрелкового полка, находясь на фронте, пропав без вести 31 августа 1944 г. в районе населённого пункта Жабри Латвийской ССР».

«592 стр. Сегедск. полк 20 января 1945 г. Прошу известить гр-ке Онищенко **Киле** Тихоновне, проживающей в Крымской АССР, Ак-Мечетский р-н, Чикараджинский с/сов., дер. Кипчак, о том, что её муж Онищенко Михаил Кузьмич, красноармеец, стрелок, погиб 13 января 1945 г. Похоронен с отдаением воинских почестей – Чехословакия, село Наревские Лазы, кладбище села».

Андрію Максимовичу, Михайле Кузьмичу, тут не лише прізвища Буслик, Наточій, Онищенко промовляють, тут же ваші живі голоси увічнено військовими писарями, бо тільки з них записувалися імена ваших милих дружин! Це ж у таких, як ви, записував Борис Грінченко у свій словник: «Кулина-Килина, Куля». А «Килия» навіть у нього не зафіксовано! А що не «Акуліна» чи «Акіліна», то ясно, якою мовою ви говорили військовим писарям!

У Кудрі Євстихія Кириловича дружина – Христя, а не Крістіна! Пилипець Лук'ян Миколайович – не Лука!

Окремий медико-санітарний батальйон 184 стрілецької дивізії повідомляє в село Донузлав Гайцук Юлії Іванівні, що її чоловік Гайцук Василь **Каленикович** загинув 16 березня 1945 року і похований у Східній Пруссії коло села Немритен. Каленикович, а не Калинович. А що росіянин-писар ніяк не вимовить «Гайцюк», то й записав «Гайцук».

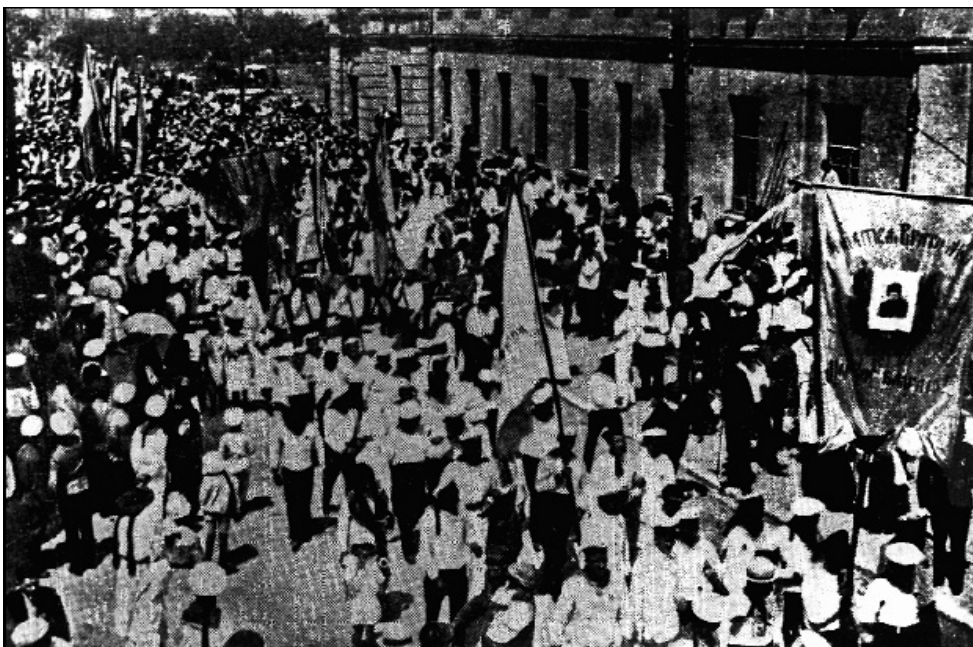
Гвардії рядовий 261 гвардійського стрілецького полку Зелін Дмитро Якович загинув 10 лютого 1945 року. Його в газеті я назвав росіянином, а родичі сповістили: справжнє прізвище – Зелени! Отже, українець.

Помітна й русифікація: з одного села Накидень і Накідін, Пузик і Пузіков, Кабачок став Кабачеком.

Бодня, Борщ, Бровко, Василенко, Геращенко, Геро-

Герої оборони Севастополя (зліва-праворуч): пластуни Сидір Білобров, Дмитро Горленко, командир 2-го батальйону підполковник Венедикт Головинський, хорунжий Даниленко, пластуни Макар Шульга, Андрій Гиденко, урядник Іван Дем'яненко, пластун Лука Грещев

Військова маніфестація в Севастополі

Протягом століть руйнувалися державність України, її національна культура, штучно робилися непростимими її мова, народна мораль, звичаї, знищувалися або привласнювалися великі таланти, духовний і науковий потенціал, закривалися національні школи. Після Вітчизняної війни всі вузи тодішньої УРСР припинили викладати мовою її народу. Водночас незмірно посилювалася «тиха анексія» народу, тобто адміністративна паспортна заміна національної належності, наслідки котрої зараз такі помітні в Криму, де тисячі людей з українськими прізвищами записані не українцями. От звідки «подавляюче більшість»

ненко, Гончаренко, Горбенко, Гудима, Гузенко, Денисенко, Денищенко, Дрібушенко, Зуйко, Іващенко, Калатур, Капелюжний, Качур, Кивненко, Кобзар, Кононенко, Крупко, Лященко, Макаруч, Махун, Мелешко, Мельниченко, Наумець, Недопитайло, Пендюра, Перетятко, Підпригора, Плис, Плюшко, Приходько, Помагайченко, Сердюк, Степенко, Ткаченко, Фортунний, Цілуйко, Шевченко, Шинкарук, Шкода, Щербина, Ярошенко... Як же вас багато, земляки мої полегли! 357 прізвищ з 548! А ще півтисячі невивчених «похоронок»!

Лише 191 воїн (з 548) мав неукраїнське прізвище: Агеев, Антонов, Белов, Гель-

ман, Гудульян, Джапаров, Єрохін, Жданов, Жариков, Курпаков, Мембетов, Мамутов, Махотин, Меджитов, Тихонов, Тростяніцер, Філіппов, Філюшин, Фроліков, Хвостиков, Умеров...

Вже понад тисячу статистичних карток. За кожною – оригінал повідомлення з фронту чи Центрального управління обліком персональних втрат.

То де ж те «подавляюче більшість», яке так зафіксували переписи? Всі вони фальсифіковані!

Згадалося, як при останньому переписі дівчина-обліковець дивувалася, що я назвав себе українцем і тричі вигукнула: «Но Вы же в Крыму живёте!». Отже,

якщо в Криму, то не українець, а «подавляюче більшість»...

«Нас так записали», – чую від багатьох.

Списки полеглих та безвісно пропалих складав окремо по територіях сільських Рад, публікуючи їх в районній газеті з передмовою: «Хто їх пам'ятає, озвiться! Уважно все перевірте!».

Як тільки списки почали з'являтися, тираж газети зменшувалися. Листи надходили з Ленінграда, Самарканда, Ташкента, куди родичі та друзі посилали газету. Червоними виправленнями почав укривати списки. Та щодо національності всього одне виправлення: не росіянин, а білорус.

Почав публікувати списки по території Чорноморської селищної Ради. І ораз...

З листом без конверта звертаюся до Вас, Ольга Григорівно Семенченко.

Без старожилів правдиву Книгу пам'яті не створити. В документах, написаних військовими писарями, дуже багато помилок або зовсім нема потрібних відомостей. Отже, потрібна перевірка кожного слова. Теж і з національністю, котру я в переважній більшості виявляв як філолог. У газеті відбувалося найчесніше опитування. Всі уточнення враховувалися. В остаточну редакцію Книги пам'яті повинні увійти лише статті, в котрих перевірена кожна буква.

Чому я назвав українцем полеглою 20 березня 1945 року в Секешфехерварі (Угорщина) і там похованого Вашого брата, старшого сержанта Карася Григорія Григоровича? Та це прізвище знає весь світ з безсмертної опери «Запорожець за Дунаєм» С. С. Гулака-Артемовського, котру я, наприклад, слухав у передачах багатьох радіостанцій світу. На Чукотці чув її з Японії!

Отже, навіть японець упевнено скаже, що Карась – українець. Чим же мені було ще керуватися, коли я написав, що Ваш брат – син мого народу?

Звичайно, справа Вашої совісті засвідчувати інше. Ви зажадали – я виконав Ваше бажання, зробив виправлення, і в Книгу пам'яті

він увійде росіянином. Та Ви цим не задоволювалися: пішли скаржитися в райком партії, в селищну Раду, в редакцію газети. Зав. відділом агітації та пропаганди Овчинникова Г. М. подзвонила в обком партії, в обласну редколегію Книги пам'яті...

Півдня мене ламали під керівництвом Овчинникової Г. М. в редакції: якщо допустити у списках так багато українців, то лусне «подавлення»! Не українська мова у Мелешків, Вечірків, Бусликів, а «специфическое крымское наречие».

Потім «ламали» мене на засіданні районної редколегії Книги пам'яті, до чого прилучилася секретар райкому Сучкова В. П. Далі – у військкоматі за участю Овчинникової Г. М. та представника обласної редколегії Єлеського В. О.

Позбавлений можливості працювати над Книгою пам'яті так, як велить совість, щоб мій народ не назвав мене помагачем крадігів могил, я, Ольга Григорівно, забрав з редакції все, що не встиг опублікувати. Не стане ж інша людина, якщо вона чесна, підписувати своїм прізвищем чужу роботу, тільки викинувши або змінивши відомості про національність.

Протягом століть руйнувалися державність України, її національна культура, штучно робилися непростимими її мова, народна мораль, звичаї, знищувалися або привласнювалися великі таланти, духовний і науковий потенціал, закривалися національні школи. Після Вітчизняної війни всі вузи тодішньої УРСР припинили викладати мовою її народу. Водночас незмірно посилювалася «тиха анексія» народу, тобто адміністративна паспортна заміна національної належності, наслідки котрої зараз такі помітні в Криму, де тисячі людей з українськими прізвищами записані не українцями. От звідки «подавляюче більшість».

Плиси, Мелешки, Буслики, Щербини, Онищенки кажуть: «Так нас записали!».

«Кримська світлиця» № 10 від 13 березня 1993 року

ХРАНИТЕЛЬ ПЕРВОЗДАННОГО КРИМУ

ПОСТАТІ

У житті часто трапляється таке, що люди та діячі, які найбільше прислужилися громаді або якійсь справі, через байдужість влади та нащадків, поринають у море забуття. Зазначена риса більше всього була притаманна злочинній комуністичній системі. Вона цілком свідомо викреслила з людської пам'яті десятки тисяч видатних особистостей, що також значною мірою зруйнувало генетичний код нації.

ПЕТРО ВОЛЬВАЧ

Якщо сьогодні запитати не лише пересічного кримського мешканця або незаконних мігрантів з вельми поширеного нині розряду «понаехавших», а й навіть галасливих доморощених професійних крикунів-патріотів, що вони знають про цілу плеяду видатних діячів минулого (навіть етнічних росіян), то зі своїх убогих інтелектуально-розумових лаштунків вони зможуть витягнути лише імена цариці-блудниці та ще кількох кривавих завойовників-фельдмаршалів. Оце і весь багаж історичних знань багатьох кримських ура-патріотів. Тож і не дивно, що при такому імперському вихованні поза увагою малоосвічених нащадків залишилися тисячі яскравих особистостей і видатних діячів.

Цілком закономірно, що в окупованому Криму у чаду імперської істерії не помітили 150-літній ювілей видатного кримського фотохудожника Василя Сокорнова, етнічного росіянина. Для себе я відкрив цього великого фотохудожника ще у студентські роки, коли ознайомився з найвидатнішою науковою

У горах над Алупкою, 1905

Мертве місто Чуфут-Кале, коло Бахчисарая, 1911

Сокорнов В.Н., 1890-ті рр.

працею з садівництва ХХ століття – першим томом «Кримського промислового плодівництва» садівничого генія України Левка Смиренка.

Ще у ті далекі роки звернув увагу на високохудожні ілюстрації знаменитої симиренківської праці. Вони належали всіма забутому фотохудожнику Василю Сокорнову. Левко Смиренко у передмові до 1-го тому висловлював щиру вдячність за дозвіл скористатися його мальовничими світлинами. На жаль, учений-садівник, обтяжений величезним обсягом наукового матеріалу, у своїй праці майже нічого не говорить про людей, на дослідження яких він посилається або висловлює їм свою вдячність за допомогу. Тоді я добре усвідомив, що тріумфальний успіх симиренківської праці, і не лише у тогочасній Російській імперії, значною мірою був зумовлений використанням добро-

тного ілюстративного матеріалу і, перш за все, високоякісних пейзажних світлин Василя Сокорнова.

З працями фотомитця учений мав змогу ознайомитися як на виставках у Сімферополі, Санкт-Петербурзі, так і в Парижі. Життєві шляхи цих двох видатних особистостей досить часто перетиналися і в Криму. На жаль, у сучасній літературі з художньої фотографії відомості про кримського митця відсутні. І коли б не праця українського ученого-садівника, багатолітнього дослідника і неперевершеного знавця кримського садівництва Левка Смиренка, то ім'я колись знаного і вельми популярного фотохудожника загубилося б. Адже переважна більшість його світлин видавалася на поштових листівках. Значна частина їх була втрачена.

Документів та публікацій про життя і діяльність видатного митця майже не збереглося. У результаті тривалих пошуків ще до окупації Росією Криму вдалося довідатися, що Василь Никандрович Сокорнов народився 27 лютого 1867 року в селі Василівському Шубського повіту Володимирської губернії. Початкову освіту майбутній митець здобув у Лушниківському училищі Острогозького повіту Воронезької губернії. Хлопець захоплювався живописом і виявляв великий художній хист. Він не мав коштів для стаціонарного навчан-

ФАХІВЦЯМИ З ЯЛТИНСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ЩЕ ДО ОКУПАЦІЇ КРИМУ БУЛА ЗІБРАНА КОЛЕКЦІЯ СВІТЛИН, ЯКА НАРАХОВУВАЛА ПОНАД 70 ФОТОГРАФІЙ. АДЖЕ ЦЕ ВСЕ, ЩО ЛИШИЛОСЬ ВІД ДАРУНКА МАЙСТРА АЛУПКІНСЬКОМУ МУЗЕЮ У 1946 РОЦІ. ТАКИМ ЧИНОМ У ПОВОЄННІ РОКИ БЕЗСЛІДНО ЗНИКЛО МАЙЖЕ 30 ВІДСОТКІВ ПОДАРОВАНОЇ МИТЦЕМ КОЛЕКЦІЇ СВІТЛИН. ВОЧЕВИДЬ, БЕЗСЛІДНО ЗНИКЛИ САМЕ УНІКАЛЬНІ ПЕЙЗАЖНІ СВІТЛИНИ СОКОРНОВА

У РІЗНІ ПОРИ РОКУ МАНДРУЮЧИ ПІВДЕННОБЕРЕЖЖЯМ, ФОТОМАЙСТЕР, ОБТЯЖЕНИЙ ГРОМІЗДКИМ ФОТОПРИЛАДДАМ, МАЙЖЕ ЩОДЕННО ЗДІЙСНЮВАВ ТРИВАЛІ ВИСНАЖЛИВІ ЕКСПЕДИЦІЇ У ПОШУКАХ УНІКАЛЬНИХ ФОТООБ'ЄКТІВ. СОКОРНОВСЬКІ СВІТЛИНИ УВІЧНИЛИ МАРШРУТИ МАЙСТРА: ОКОЛИЦІ ЯЛТИ, АЛУШТИ, СІМЕЇЗА, БАХЧИСАРАЯ, СЕВАСТОПОЛЯ

ня у Петербурзькій академії мистецтв, тому його після успішного складання іспитів прийняли вільним слухачем відділу живопису. Працював хлопець ретушером у відомій столичній фотомайстерні Пазетті. Власник майстерні, оцінивши хист ретушера і зваживши на його скруту, доручив йому ретушувати та розфарбувати великий фотопортрет доньки якоїсь заможної людини. Цей портрет Пазетті надіслав на міжнародну виставку, яка відбувалася у Парижі, де його оцінили досить високо – він отримав золоту медаль. Висока нагорода окришила молодого майстра, переконавши його в тому, що він уже дозрів до самостійної роботи. Проте столичний клімат, досить холодний і вологий, спричинив захворювання юнака, мабуть, на сухоти. Лікарі рекомендували йому поїхати на лікування до Криму. Товариство сприяння молодим художникам виділило на це невеликі кошти. Сокольников залишає столицю і їде до Алушти.

Знайомі порекомендували йому житло з повним пансіоном у молодій вдови Стаковської. Але виділені Товариством кошти скоро скінчилися. Художник, аби подолати скруту і продо-

Зимовий день у Криму, 1912

Назву світлини замінити на: Алупка. Верхній парк, 1911

Типи Криму. Маленькі чабани, 1912

Ніч у Криму, 1900

Ніч у Сімеїзі, 1905

році, вдихнуло нове життя у фотосвітлини видатного майстра.

У різні пори року, мандруючи Південнобережжям, фотомайстер, обтяжений громіздким фотоприладдям, майже щоденно здійснював тривалі виснажливі експедиції у пошуках унікальних фотооб'єктів. Сокольниковські світлини увічнили маршрути майстра: околиці Ялти, Алушти, Сімеїза, Бахчисарая, Севастополя.

Митець мав унікальне відчуття кримської природи. Він бачив те, що було недоступне іншим. У результаті копіткої праці та

дослідження він обирав такі композиційні ракурси пейзажних об'єктів, які не міг відтворити інший фахівець. Сьогодні навіть досвідчені майстри дивуються, як з тогочасною фототехнікою можна було створити такі мистецькі шедеври. Світлини Василя Сокоordova зберегли для прийдешніх поколінь первозданий вигляд більшості південнобережних місткурортів та знаних дач.

У роки червоного та білого терору в Криму митець майже нічого не створив. Не вирізнявся особливою творчою активністю і за радянської влади. Лише у 1929 році в Ялті, на Масандрівській вулиці, в будинку № 24, Кримдержвидав організує фотомайстерню, куди запрошують Василя Сокоordova. У 1931 році майстер передає цій бюрократичній і вельми заполітизованій організації 1300 негативів кримських краєвидів. Проте це унікальне мистецьке багатство не зацікавило державних чиновників. Для них важливіше було популяризувати робітничі будні та оспівувати нечувані успіхи більшовицької влади. Ця безцінна колекція зникла у видавничих нетрях. Перед війною митець, який переймався долею своєї творчої спадщини, відібрав 25 найкращих пейзажних негативів для передачі до рідної йому Академії живопису у Ленінграді. Але Друга світова війна, яка невдовзі розпочалася, порушила плани митця. Помер Василь Сокольников на 80-му році життя, похований на старому алуштинському цвинтарі. Фахівцями з Ялтинського краєзнавчого музею ще до окупації Криму була зібрана колекція світлин, яка нараховувала понад 70 фотографій. Адже це все, що лишилось від дарунка майстра Алупкінському музею у 1946 році. Таким чином у повоєнні роки безслідно зникло майже 30 відсотків подарованої митцем колекції світлин. Вочевидь, безслідно зникли саме унікальні пейзажні світлини Сокоordova.

РЕЦЕНЗІЇ

КРИМ
УЧОРА

Оперативні медіа (соціальні мережі, телебачення, щоденні паперові газети) можуть робити сенсацію з події, яку післязавтра вже забудуть. Це постійне інформаційне тло, бо змістовніші процеси мають віддзеркалювати тижневики та аналітика солідних видань...

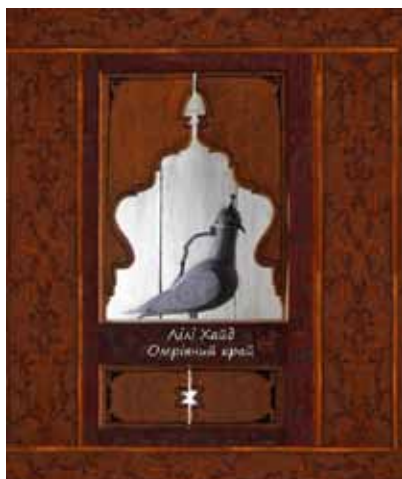
Інша річ література: книги – не мінливі спалахи сенсацій, це те, що варте зберігання в томах, тобто – варте Історії. А вона вже виносить свій вирок за час.

Лев Толстой прогнозував, що з розвитком літератури вона дедалі ставатиме більш документальною. Власне, і його «Севастопольські оповідання», що принесли артилерійському поручнику славу письменника, теж не вигадані й навіть не є таким уже й прямим літературним перетворенням авторських спостережень перебугів Кримської війни.

Але, назвімо це інерцією чи традицією – опрацювання комплексів подій реального життя в сталих формах красного письменства ще достатньо добре утримує позицію. Тож маємо не тільки збірки документів – більш чи менш прокоментовані, а й художні твори про Крим.

2014 року в київському видавництві «Дуліби» було підписано до друку літературно-художнє видання «Омріяний край». Сталося це 24 березня; за сім тижнів відбулася вже й презентація книги.

Роман британської письменниці Лілі Хайд «Dream Land», що в українському перекладі отримав назву «Омріяний край», вида-

но було мовою оригіналу 2008 року. На той час твір уже пройшов певну перевірку часом та увагою громадських організацій, а актуальні події закинули гостроту його теми на сенсаційну височину... що це «роман» – написано у підзаголовку. Насправді це скоріше повість, у побудові якої простежується журналістський досвід автора. Дійсно, Лілі Хайд журналістка, редактор, громадський адвокат, більше десяти років вона жила і працювала в Україні. Автор кількох романів та повістей для дітей і дорослих, цю свою книгу вона присвятила драматичним подіям початку

90-х років у Криму, пов'язаним з поверненням кримських татар на батьківщину предків.

Події показано ніби через погляд дівчинки Сафі (у французькому перекладі 2011 року книга так і називається: «La Maison de Safi»), що у ході читання врешті створює не зовсім точне враження, що маємо справу з підлітковою літературою. Через деяку спрощеність, загостреність, можливо, навіть ангажованість у підходах до висвітлення теми, автор тим не менше червоною ниткою проводить тезу про неможливість в історичному плані відтворення «повної справедливості» – улюбле-

на тема політичних спекуляцій являє свою нікчемність через життєві історії простих, живих людей.

Це була яскрава, достойна але коротка сенсація. Бо цю недописану, недочитану сторінку кримської історії вже брутально відкинуто, і нові виклики, грізність яких оцінюють діаметрально нарізно різні експерти, зробили її історією минулого дня. Утім, коріння сьогодення завжди в учора, і, може, вкрай варто подивитися на Крим очима не співчутливої іноземки, а майже пересічних українців? Про це теж книжка є...

ПРО ЧУЖИЙ КРИМ

З 2013-го року журнал «Країна» проводить щорічний конкурс «Новела по-українськи», який у 2015-му був присвячений Криму.

У передмові до виданої за підсумками конкурсу збірки координатор конкурсу Олена Павлова щиро запевняє: «Після цієї книжки ви захочете у Крим». Двадцять три оповідки всі одногосно про те, що Крим це гарне, але чуже місце з чужими людьми: торгівцями та перевізниками, котрі деруть ціни, хуткими на осуд пляжницями, населенням, що розмовляє геть чужою мовою... Це реф-

лексії стороннього спостерігача, котрий прийшов, побачив... і пішов додому.

Переможець – Надія Страшко з текстом у стилі напреалізму «Маша із Пскова вже освоїлася». Напреалізм, це коли наші хороші, а ненаші погані. Головний герой – дід-ветеран, котрий спочатку радіє приходу москаля, але на наступній сторінці радіти йому вже не так радісно, а за дві сторінки і взагалі з обшуком приходять «чекісти», а на останній сторінці дід кінчає самогубством. Незрозуміло до чого згадано Коран, чому припасоване східне прізвище «Керімов»... Мабуть для зміцнення україно-кримськотатарської дружби.

Владислав Івченко у новелі під назвою «Наш Крим» доводить, що Крим ніколи і не був нашим. Це райське місце складається з вокзалів, базарів, гір, морів і... чортів, котрі слухають лепсів і розенбаумів, чим псують все враження від раю у свідомого інтелігента.

Мавіле Яг'єва пише про повернення свого народу з депортації та щастя матері, що її маля народилося в Криму.

Є оповідки, які явно припасовані до Криму суто під конкурс; коли оголосять конкурс новел, скажімо, про Чорнобильську зону відчуження, автори легко можуть замінити кілька слів у тексті. Це ніби квіти з Криму, вирощені у теплиці...

Якщо сусідній Херсонський край українська література міцно прив'язала до свого ареалу (хоча б Олеся Гончара згадаймо), то Крим поки що чекає на твори, здатні ввести півострів не як екзотичне чужорідне включення, доважок, валізу без ручки, а частину українського духовного простору.

Після цієї книжки жодного бажання потрапити до Криму не буде, бо ТАКОГО Криму не шкода віддати кому завгодно.

СТОРІНКУ ПІДГОТУВАВ
ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

СПРАВЖНІ МИ

Менталітет, питомо національні риси, український спосіб мислення, світообразний лад – що це таке? Які ми є, що відрізняє наш народ з-поміж інших та єдне із сім'єю європейських націй? Чи можна вивести якусь «формулу» національного світогляду? Як відображає мова особливості нашого характеру? Ми не претендуємо на остаточну відповідь, але пропонуємо новий погляд на ці питання.

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета
Виходить із 31 грудня 1992 року
Свідоцтво про реєстрацію КВ
№12042-913ПР від 30.11.2006 р.

Засновники

Міністерство культури України
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» імені Тараса Шевченка
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець

Національне
газетно-журнальне
видавництво

Генеральний директор

Андрій ШЕКУН

Головний редактор

Віктор Мерджинський
Дизайн та верстка
Марк Канарський,
Оксана Кочергіна

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від А до Я»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64

Редакція не завжди поділяє
думки авторів публікацій,
відповідальність за достовірність
фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються
і не повертаються.
Редакція залишає за собою
право скорочувати публікації
і виправляти мову.
Зміст газети поширюється
на умовах ліцензії СС ВУ 3.0,
якщо відсутні інші вказівки.

Передплата на газету

Передплатна ціна на 2017 р.:
1 місяць – 12,44 грн.;
півріччя – 74,64 грн.

У передплатній ціні враховано
вартість доставки до вашої
поштової скриньки і вартість
оформлення абонементу.

Передплатний індекс

90269
Наклад 1000 прим.
Ціна договірною

